

Llegir història

"La major part dels pobles i països som fills d'alguna forma de violència, d'ocupacions i d'expulsions, més o menys remotes: qui pot dir –fora dels bascos i d'alguna altra tribu elegida– que són al seu lloc propi des dels inicis del temps? Tots han estat invasors, envaïts, o una miqueta de cada cosa."

He entrat en l'any que ara comença tal com vaig eixir de l'any que s'acabava: llegint llibres d'història. La nit del 31 de desembre m'arribà a la vora del foc, amb un llibre a la mà, i distret amb la manipulació de la llenya, una miqueta fumada perquè a fora feia una gran ventada i això sempre fa regolar el fum de la llar. El llibre era el segon volum de la *Història del País Valencià*, la que començà fa molts anys impulsada per Max Cahner i Edicions 62, i que per fi s'acabà ja entrats els noranta. Llegia la història del nostre segle XIII, quan es formava un poble que començava a dir-se valencià, però encara poc: qui sap aquella gent nouvinguda on pensaven que arribaven, qui sap què suposaven que havien d'arribar a ser. Recorde lectures anteriors, els esplèndids volums de Robert I. Burns on es veu aquell *Far West* medieval, o més ben dir "*far south*", de gent que es buscava confusament la vida. Un grapat de milers, al principi, en una terra poblada extensament: poblada de moros. D'aquell grapat de milers, i dels qui vingueren després sense fer tant de soroll, venim nosaltres. Qui sap què som, a hores d'ara.

Imagine el país de llavors, el nou regne per fer, tot encara tan verd i tan salvatge com les terres mateixes d'on venien els pobladors cristians, els imagine arribant en petits grups per camins gairebé inexistents, soldats d'aventura, pistolers de frontera, tafurs i dones de taverna –eren massa pobres per tenir *saloon*– pagesos en carros envellats, mercaders, frares, escriptors, i molts dies de camí fins arribar a la nova terra. Però la terra tenia amo, i van entrar en les cases dels amos vells abans de fer-ne de noves, van consagrar mesquites abans de construir esglésies i catedrals, simplement van apartar els moros del seu pas: eixiu d'ací, que ara arribem nosaltres, buideu els camps, les cases, les mesquites i els mercats, que ara són nostres. La major part dels pobles i països som fills d'alguna forma de violència, d'ocupació i d'expulsions, més o menys remotes: qui pot dir –fora dels bascos i d'alguna altra tribu elegida– que són al seu lloc propi des dels inicis del temps? Tots han estat invasors, envaïts, o una miqueta de cada cosa. La diferència és que els valencians, com els jueus, tenim en la invasió del territori –el regne, la terra promesa– el fet fundacional, documentat, escrit solemnement i commemorat com inici de la història nostra. El llibre de l'Èxode, els Nombres i el Repartiment, Josuè i els murs de Jericó, i els quatre llibres dels Reis.

L'altra diferència –entre els jueus i els valencians– és que uns llegeixen la pròpia història, i la saben, i uns altres no. Ara Jerusalem celebra els tres mil anys de la fundació, i segurament era una fantasia: el rei David va decidir ser rei, i posar en aquell poble una mena de capital, que hi descansara l'arca de l'aliança. Tant se val, tota història aprofitable és una combinació de fets i de fantasia. Amb l'avantatge, per als valencians, que tenim prou fets acreditats per no necessitar els extrems de la imaginació: no necessitem mosàbrams, per exemple, que ens facen d'avantpassats exòtics en la pròpia casa, ni jardins orientals a Dénia i a Russafa plens de cultura destruïda pels bàrbars del nord, ni Cid Campeador a la plaça d'Espanya, ni el "valencià pre-jaumí" –irreal idioma l'"estudi" del qual subvenciona l'Ajuntament de València–, ni que els blavers violents segresten per ús propi el pobre Vinatea, ni tindre les nostres ciutats plenes de carrers dedicats a Pizarro, Hernán Cortés i Isabel la Catòlica. Per exemple també, per exemple. L'historiador Pau Viciano explica algunes d'aquestes fantasies en *La temptació de la memòria*, i de quina manera la ignorància es barreja amb el prejudici, i el prejudici amb la ideologia (la ideologia nacional espanyola, normalment), i aquesta amb la banalitat del poder.

Aquest país seria més normal si la gent –inclosa sobretot la gent acadèmica, política, municipal i culta– llegira una mica més d'història. Sobretot ara que la història que fan els historiadors comença a ser una cosa abundant i seriosa. Fuster, fa trenta-cinc anys, havia d'escriure d'història amb més força de voluntat que possibilitats de consultar llibres solvents. Ara només cal paciència, una miqueta d'interès i moltes hores de lectura. Em pregunte, per preguntar-me, si *Nosaltres els valencians* seria exactament el mateix llibre si l'autor haguera llegit abans la *Història del País Valencià* d'Antoni Furió, historiador de raça entre altres mèrits i natural de Sueca, que encara devia caminar a quatre potes quan Fuster escrivia el seu llibre. **Joan F. Mira**